

RADNI ODNOSI

1. Pri odlučivanju o zahtjevu poslodavca kojim se traži suglasnost za preraspodjelu radnog vremena nadležno tijelo ne ulazi u ocjenu naravi posla poslodavca, nego utvrđuje je li osigurana zaštita radnika u skladu s odredbama Zakona o radu.

Iz obrazloženja:

Rješenje inspektorice rada Državnog inspektorata, Područne jedinice Z., Ispostava – Odsjek inspeksijskog nadzora u K., od 22. listopada 2007., trgovačkom društvu K.-A. d.o.o. K. daje se suglasnost za preraspodjelu radnog vremena za 2008. godinu.

Tužbu je podnijelo radničko vijeće tog trgovačkog društva. Člankom 43. Zakona o radu (N.N., br. 137/04. – pročišćeni tekst i 68/05.) propisano je da ako narav posla to zahtijeva, puno ili nepuno radno vrijeme može se preraspodijeliti tako da tijekom jednog razdoblja traje dulje, a tijekom drugog razdoblja kraće od punoga ili nepunoga radnog vremena. Ako je radno vrijeme preraspodijeljeno, prosječno radno vrijeme tijekom kalendarske godine ili drugoga razdoblja određenog kolektivnim ugovorom, ne smije biti dulje od punog radnog vremena. Preraspodijeljeno radno vrijeme ne smatra se prekovremenim radom. Ako je radno vrijeme preraspodijeljeno, ono ne smije biti dulje od 52 sata tjedno. Za

poslove sezonske naravi kolektivnim ugovorom može se predvidjeti da preraspodijeljeno radno vrijeme smije biti dulje od 52 sata tjedno, ali ne dulje od 60 sati tjedno. Ako radnik radi nepuno radno vrijeme kod dva ili više poslodavaca, za preraspodjelu nepunog radnog vremena potreban je pristanak radnika. Zabranjen je rad malodobnika u preraspodijeljenom punom radnom vremenu. Trudnica, majka s djetetom do tri godine starosti i samohrani roditelj s djetetom do šest godina starosti može raditi u preraspodijeljenom punom radnom vremenu samo ako dade pisanu izjavu o dobrovoljnom pristanku na takav rad. Inspektor rada zabranit će rad u preraspodijeljenom punom radnom vremenu malodobnika i osobe iz stavka 8. ovoga članka koja nije dala pisanu izjavu o dobrovoljnom pristanku na rad u preraspodijeljenom punom radnom vremenu. Ako preraspodijela radnoga vremena nije predviđena kolektivnim ugovorom, odnosno sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, poslodavac mora zatražiti suglasnost inspektora rada za preraspodjelu radnoga vremena. Inspektor rada može dati suglasnost najdulje za kalendarsku godinu.

Tuženo tijelo pravilno je utvrdilo da prvostupanjsko tijelo pri odlučivanju o zahtjevu poslodavca kojim se traži suglasnost za preraspodjelu radnog vremena ne ulazi u ocjenu naravi posla poslodavca, nego u provedenom dokaznom po-

stupku utvrđuje je li osigurana zaštita radnika u skladu s odredbama Zakona o radu. S obzirom da je prvostupanjsko tijelo u konkretnom slučaju utvrdilo da je zahtjev poslodavca za preraspodjelu radnog vremena u skladu s odredbama čl. 43. Zakona o radu, tuženo tijelo je pravilno potvrdilo provstupanjsko rješenje s razložnim obrazloženjem s kojim je Sud suglasan.

Upravni sud RH, Us-281/08 od 30.11.2011.

2. Pravo na žalbu može se učinkovito ostvariti samo ako tijelo sudbene ili upravne vlasti koje je donijelo osporeni akt navede i obrazloži razloge za taj akt.

Iz obrazloženja:

Podnositelj je u ustavnoj tužbi istaknuo povredu ustavnog prava zajamčenog člankom 18. Ustava koji propisuje:

„Članak 18.

Jamči se pravo na žalbu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom.

Pravo na žalbu može biti iznimno isključeno u slučajevima određenima zakonom ako je osigurana druga pravna zaštita.“

Ustavno pravo na žalbu ne iscrpljuje se u strogo formalnom smislu (ne)mogućnosti njezina izjavljivanja, već podrazumijeva ostvarivanje učinkovite pravne zaštite putem žalbe. Pritom je stajalište ustaljene ustavnosudske prakse da se pravo na žalbu, odnosno drugu pravnu zaštitu može učinkovito ostvarivati samo ako prvostupanjsko tijelo sudbene ili pravne vlasti, koje je donijelo osporeni akt, navede i obrazloži razloge za taj akt, koji se onda može pobijati u obrani žaliteljevih prava i na zakonu zasnovanih interesa.

Razmatrajući navode ustavne tužbe te obrazloženje prvostupanjske i drugostupanjske presude, Ustavni sud utvrdio je da u konkretnom slučaju podnositelju nije povrijeđeno navedeno ustavno pravo. Ocjena je Ustavnog suda da su sudovi određeno i potpuno obrazložili kojim su

se razlozima vodili pri utvrđivanju osnovanosti tužbenog zahtjeva tužitelja. Podnositelj je pravo na žalbu iskoristio podnijevši žalbu drugostupanjskom sudu koji je o njoj odlučio na temelju i u skladu s mjerodavnim odredbama Zakona o parničnom postupku (N.N., br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08. i 123/08.).

S obzirom da je podnositelj, u konkretnom slučaju, koristio sva zakonom dopuštena pravna sredstva (žalbu), Ustavni sud nije našao povredu odredbe članka 18. Ustava kojom se jamči pravo na žalbu protiv pojedinačnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom.

Ustavni sud RH, Zagreb, broj: U-III-171/2011 od 26.9.2012.

3. Prema zakonodavstvu EU-a, na pravo na plaćeni godišnji odmor ne može utjecati činjenica bolovanja zbog nesreće na radu, ozljede druge vrste ili bolesti.

Iz obrazloženja:

Sud primjećuje da se pravo na plaćeni godišnji odmor mora smatrati osobito važnim načelom socijalnog prava EU-a, od kojeg ne mogu postojati jednostrane iznimke i čija se provedba od nacionalnih vlasti mora realizirati unutar ograničenja koja su izričito navedena u Direktivi. Iako države članice mogu postaviti uvjete za izvršenje i provedbu prava na plaćeni godišnji odmor, one nisu ovlaštene da to učine predmetom bilo kakvih preduvjeta ili da isključe samo postojanje tog prava, koje je izričito zajamčeno svim radnicima.

Štoviše, Sud potvrđuje da Direktiva ne čini razliku između radnika koji su odsutni s rada zbog bolovanja tijekom referentnog razdoblja i onih koji su doista radili tijekom tog razdoblja. Slijedi da, s obzirom na radnike koji su na urednom bolovanju, pravo na plaćeni godišnji odmor dodijeljeno Direktivom svim radnicima ne može stoga biti subjekt uvjeta od države članice da je radnik stvarno i radio tijekom referentnog razdoblja.

Nadalje, Sud utvrđuje da kada primjenjuju domaći zakon, nacionalni sudovi su obvezni tumačiti, koliko god je to moguće, u svjetlu izričaja i cilja Direktive. Kako bi osigurali da je Direktiva potpuno učinkovita, na nacionalnom je sudu da odredi može li se nacionalno pravo tumačiti na način da dopušta da se odsutnost radnika zbog nesreće koja se dogodila na putu prema poslu ili s posla smatra nesrećom na radu. U tom smislu, Sud primjećuje da, prema Direktivi, činjenica je li radnik na bolovanju tijekom referentnog razdoblja kao rezultat nesreće na radu ili negdje drugdje, ili kao rezultat bolesti bilo koje prirode ili podrijetla, ne može utjecati na njegovo pravo na plaćeni godišnji odmor.

Drugo je pitanje može li se Direktiva tumačiti na način da odredbu nacionalnog zakonodavstva koja nije u skladu sa čl. 7. Uredbe treba zanemariti. U slučaju da nije moguće tumačiti nacionalno pravo na način usuglašen s Direktivom, ipak, nužno je da nacionalni sud odredi može li se radnik poput gđe M.D. izravno osloniti na Direktivu. U tom smislu, Sud prvo smatra da se čini da su odredbe Direktive, glede njihova sadržaja, bezuvjetne i dovoljno precizne da se pojedinci mogu osloniti na njih pred nacionalnim sudovima protiv države članice. Također, budući da se pojedinci ne mogu pozivati izravno na Direktivu protiv privatnih stranaka, na nacionalnom je sudu da odredi, na temelju kapaciteta na osnovi kojeg CICOA postupka (kao tijelo privatnog ili javnog prava), može li se na nju primijeniti Direktiva. Ako može, nacionalni sudovi trebaju zanemariti bilo kakvu suprotstavljajuću nacionalnu odredbu. Ako ne može, gđa M.D. bit će u poziciji da podigne tužbu za naknadu štete protiv države kako bi dobila, ako je to prikladno, odštetu za pretrpljeni gubitak kao rezultat propusta da se prizna njezino pravo na plaćeni godišnji odmor prema Direktivi.

Treće, Sud smatra da Direktiva dopušta državama članicama da uredi različita razdoblja plaćenog godišnjeg odmora, ovisno o razlozima bolovanja, uz uvjet da je takvo razdoblje jednako ili prelazi minimalno razdoblje od četri tjedna sadržano u Direktivi.

Sud pravde Europske unije u slučaju M.D. protiv CentreInformatique du Centre Ouest Atlantique, préfet de la region Centre, C-282/10 od 24.1.2012.

4. Radnik koji je prije sklapanja ugovora o radu stekao uvjete za ostvarenje prijevremene starosne mirovine ne ulazi u zaštićenu kategoriju radnika kojem po stjecanju prava na mirovinu nedostaje 5 godina i manje radnog staža ili života, imaju pravo na onu plaću koju je ostvario u mjesecu koji prethodi mjesecu u kojem su stečene spomenute okolnosti.

Iz obrazloženja:

Ustavna tužba podnesena je protiv presude Vrhovnog suda RH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj: REVR 153/08-2 od 15. srpnja 2008. kojom je uvažena revizija tužene Zagrebačke banke d.d. Zagreb i preinačene su presuda Županijskog suda u Rijeci broj: Gž-3119/07-2 od 24. listopada 2007. i presuda Općinskog suda u Rijeci broj: P-1983/05-49 od 31. siječnja 2007. na način da je tužbeni zahtjev podnositelja (tužitelja u parničnom postupku zbog poništenja odluke) u cijelosti odbijen kao neosnovan.

Podnositelj ustavne tužbe smatra da su mu presudom Vrhovnog suda povrijeđena ustavna prava zajamčena čl. 14., st. 2., čl. 18., st. 1., čl. 26. i 29., st. 1., čl. 54. i 55., st. 1. i čl. 56., st. 1. Ustava Republike Hrvatske (N.N., br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01. i 76/10.).

Povrede navedenih ustavnih prava podnositelj, u bitnom, vidi u pogrešnom tumačenju Vrhovnog suda članka 96. Kolektivnog ugovora tužene.

Ustavni sud, u postupku pokrenutom ustavnim tužbom podnesenom na temelju članka 62., stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (N.N., br. 99/99., 28/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja povrijeđeno podnositelju ustavno pravo, pri čemu se, u pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično sta-

nje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice o čijem postojanju ovisi ocjena o povredi ustavnog prava.

U postupku koji je prethodio ustavnosudskom postupku predmet spora bio je zahtjev podnositelja za poništenjem članka 5. ugovora o radu od 30. siječnja 2003. kojim se tužena obvezala podnositelju isplaćivati osnovnu plaću u iznosu od 5.900,00 kn te utvrđenje da se podnositelju na temelju članka 96. Kolektivnog ugovora tužene utvrđuje fiksna bruto plaća u iznosu od 17.000,00 kn kao i da tužena podnositelju isplati zatraženi iznos na ime razlike bruto plaće za razdoblje od 1. siječnja 2003. do 31. prosinca 2006. s pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

U postupku je bilo sporno pitanje ulazi li ili ne podnositelj u krug zaštićenih osoba iz članka 96. Kolektivnog ugovora kojim je propisano da onaj radnik kojem do stjecanja prava na mirovinu nedostaje 5 godina ili manje godina radnog staža ili života do odlaska u mirovinu zadržava najmanje onu plaću koju je ostvario u mjesecu koji prethodi mjesecu u kojem su stečene spomenute okolnosti.

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja i utvrđenja nižestupanijskih sudova da podnositelj ulazi u krug zaštićenih osoba iz članka 96. Kolektivnog ugovora, Vrhovni sud je utvrdio da je usvajanjem tužbenog zahtjeva podnositelja došlo do pogrešne primjene materijalnog prava.

Naime, Vrhovni sud je utvrdio da se odredba članka 96., stavka 1. Kolektivnog ugovora odnosi samo na radnike kojima do stjecanja prvog uvjeta za mirovinu nedostaje pet ili manje godina radnog staža ili godina života. S obzirom na navedeno, a budući da je podnositelj prije sklapanja ugovora o radu od 30. siječnja 2003. stekao uvjete za ostvarenje prijevremene starosne mirovine Vrhovni sud je prihvatio navode tužene da podnositelj ne ulazi u zaštićenu kategoriju radnika iz članka 96. Kolektivnog ugovora. Posljedično tomu, utvrđeno je da podnositelju ne pripada ni pravo na plaću u bruto iznosu od 17.000,00 kn kao ni pravo na isplatu zatraženog iznosa na ime razlike bruto plaće.

Ustavno pravo na žalbu ne iscrpljuje se u strogo formalnom smislu u (ne)mogućnosti njezina izjavljivanja, već podrazumijeva ostvarivanje učinkovite pravne zaštite putem žalbe. Pritom je stajalište ustaljene ustavnosudske prakse da se pravo na žalbu, odnosno drugu pravnu zaštitu može učinkovito ostvarivati samo ako prvostupanijsko tijelo sudbene ili upravne vlasti, koje je donijelo osporeni akt, navede i obrazloži razloge za taj akt koji se onda može pobijati u obrani žaliteljevih prava i na zakonu zasnovanih interesa.

Uvidom u pribavljeni spis, Ustavni sud utvrdio je da je prvostupanijski sud tijekom dokaznog postupka na ročištu održanom 9. ožujka 2004. saslušao M.B., glavnog sindikalnog povjerenika, koji sukladno članku 150. Kolektivnog ugovora ima ovlaštenje tumačiti navedeni Kolektivni ugovor, a čiji iskaz se u bitnom podudara s tekstem tumačenja Kolektivnog ugovora koji je tužena priložila tijekom dokaznog postupka kao i onom tumačenju priloženom uz reviziju.

Istovjetno tumačenje članka 96. Kolektivnog ugovora proizlazi i iz iskaza svjedoka G.P. iz Zagreba, direktora Sektora upravljanja ljudskim resursom, koji je saslušan na ročištu održanom 7. rujna 2006., a koji je svjedok, kao direktor Sektora upravljanja ljudskim resursom, sukladno članku 150. također ovlašten tumačiti Kolektivni ugovor tužene.

Podnositelj se poziva i na povredu čl. 55., st. 1. i čl. 56., st. 1. Ustava.

Člankom 55., stavkom 1. Ustava propisano je da svaki zaposleni ima pravo na zaradu kojom može osigurati sebi i obitelji dostojan i slobodan život dok je člankom 56., stavkom 1. Ustava propisano da se pravo zaposlenih i članova njihovih obitelji na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje uređuje zakonom i Kolektivnim ugovorom.

U ustavnosudskom postupku utvrđeno je da je tužbeni zahtjev podnositelja odbijen uz ustavnopravno prihvatljivo tumačenje mjerodavnog materijalnog prava. Ocjena je Ustavnog suda da načinom na koji je Kolektivni ugovor primijenjen u sudskom postupku nisu povrijeđena ustavna prava podnositelja zajamčena čl. 55., st. 1. i čl. 56., st. 1. Ustava.

Člankom 26. Ustava propisano je da su svi državljani Republike Hrvatske i stranci jednaki pred sudovima i drugim državnim i inim tijelima koja imaju javne ovlasti te nije mjerodavan u ovom slučaju (stajalište Ustavnog suda izraženo u odluci broj: U-III-884/2004, objavljenoj u N.N., br. 2/05.).

Imajući u vidu sadržaj ustavnog prava i rad i slobodu rada iz članka 54. Ustava kao i pred-

met spora u ovoj ustavnosudskoj pravnoj stvari, Ustavni sud ocjenjuje da članak 54. Ustava nije mjerodavan u slučaju podnositelja.

Slijedom navedenog, na temelju članaka 73. i 75. Ustavnog zakona odlučeno je kao u izreci.

Ustavni sud RH, broj U-III-5099/2008 od 3.5. 2012.

*mr. sc. Rihard Gliha, dipl. iur.
Zagreb*